

4. TÜRKİYE - ÇİN YUVARLAK MASA TOPLANTISI SONUÇ RAPORU (TASLAK)

Türkiye - Çin Yuvarlak Masa Toplantılarının dördüncüsü Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi TASAM ve Çin Dışişleri Bakanlığı'na bağlı Çin Uluslararası Çalışmalar Enstitüsü (China Institute of International Studies - CIIS) delegasyonunun katılımıyla 06 Aralık 2019 Cuma günü, TASAM Merkez Ofisi'nde gerçekleştirilmiştir.

Toplantıya Türkiye heyetinden; TASAM Direktörü Doç. Dr. Engin Selçuk, Proje Yöneticileri İzgi Savaş ve Ahmet Yıldız, Çin Uzmanı Muhammed Mesut Aktaşçı ile TASAM Stajyerleri Canan Azman ve Mabud Sattarli katılmıştır.

Çin heyeti ise Toplantı'ya; heyet sözcüsü olarak Uzman Araştırmacı **Dr. Cui Lei** (ABD Dış Politikası ve Çin-ABD İlişkileri Uzmanı), Uzman Araştırmacı **Wang Zesheng** (Orta Doğu ve Balkan Çalışmaları Uzmanı) ve Yardımcı Araştırmacı **Zhang Bei** (İngiltere ve İskandinav Ülkeleri Uzmanı) ile katılım sağlamıştır.

Proje Yöneticisi Ahmet Yıldız tarafından Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi TASAM'ın 17 yıldır bağımsız bir düşünce kuruluşu olarak birçok ulusal ve uluslararası projeye imza attığı belirtilmiştir. Kasım ayında gerçekleşen İstanbul Güvenlik Konferansı 2019 ve diğer gerçekleşen projeler hakkında kısa bilgiler verilerek faaliyet özeti anlatılmıştır.

Yuvarlak masa toplantısında Çin Heyeti genel olarak ABD ve Çin Dış politikası hakkında sorular yöneltmiştir. Bu çerçevede ABD politikalarında Donald Trump yönetimince bir gerginlik üretildiği ve bu gerginliğin uluslararası arenada uzun soluklu ve sürdürülebilir olamayacağı görüşü dile getirilmiştir.

Ayrıca Başkan Trump'ın müttefiklik ruhunu sevmediği de ifade edilmiştir. Çin heyetinin merak ettiği noktalar arasında Donald Trump'ın başkanlık süresi bittiğinde veya ikinci kez seçilemediğinde ABD'nin bu politika tarzına devam edip etmeyeceği öncelikli olarak vurgulanmıştır.

Sözlerine ABD politikalarının dünyayı değiştirdiğine değinerek başlayan TASAM Direktörü Selçuk ise Türkiye'nin, tıpkı Çin gibi önümüzdeki dönem için yönünü belirleme ve bulma aşamasında olduğunu belirterek, bu değişim ve yeni yol haritasını belirlemede Çin'in, Türkiye için önemli bir ülke konumunda bulunduğunun altını çizmiştir.

Türkiye'nin Avrupa Birliği üyelik sürecinin çok yavaşladığını söyleyen Selçuk; Doğu Akdeniz'de ve diğer bazı bölgelerde Türkiye'nin haklı ve güçlü inisiyatiflerinden duyulan rahatsızlıktan dolayı birçok sorunun uzunca bir süre kolayca çözülemeyeceğini dile getirmiştir.

Ayrıca, Avrupa Birliği Konseyinin diğer bir seçenek gibi durmasına karşın Türkiye'nin İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına yeterince uymayışının yine Türkiye'nin üyelik aşamasında birçok soruna neden olduğu vurgulanmıştır. Avrupa Birliği'nin, popülist politikalarından dolayı; Avrupa Birliği Konseyi'nin ise hukuki tezlerle Türkiye'ye sorun çıkardığı belirtilmiştir.

Türkiye'nin kuzeyde Rusya ile iyi ilişkileri bulunmakla birlikte, geçmişte yaşanan rekabet yüzünden güçlü bir ittifakın kurulmasının zaman alacağı ifade edilmiştir. Doğuda ise Suriye'deki mevcut rejimin, terör örgütleri ve mevcut yurtdışı operasyonlar sebebiyle ittifaklara sahip olmadığına değinilmiştir. Bu ve buna bağlı sebeplerden dolayı Türkiye'nin Çin ve Uzak Doğu ile bir işbirliği/çesitlendirme ihtiyacı olduğunun altı çizilmiştir.

19. yüzyılda olduğu gibi güç dengesinin yeniden oluşmakta olduğu tespiti yapıldıktan sonra günümüzdeki asıl mesele olarak; Otto Von Bismarck gibi devlet adamlarının yerini güç dengesi sisteminde ortalığı ateşe verebilecek Trump ve Macron gibi davranışları öngörülemeyen devlet adamlarının aldığı belirtilmiştir.

Türkiye ve Çin "kültürel ve sektörel alanlarda birlikte ilerlemelidir" önerisi getirilmiş, Çinli insanlara atfedilen hem fiziksel hem de kültürel manadaki soğuk imajın değişmesi ve ayrıca çıkarıcı söylemlerden ve tutumlardan vazgeçilmesi gerektiğine değinilmiştir. Örnek olarak Türkiye'nin Suriye sınırında teröre karşı yürüttüğü Barış Pınarı Harekâtı'nda Çin'den destek beklediği, Çin'in destek vermeyişinin nedenlerinin merak edildiği belirtilmiştir.

Çin heyeti sözcüsü, Çin'in hiçbir zaman başka ülkelerin iç meselelerine karışmama ilkesine göre davranmaya çalıştığını dile getirmiştir. Sözcü, Çin'in diğer ülkelerin toprak bütünlüğüne karşı olan hiçbir girişimde yer almak istemediğini, ülkelerin toprak bütünlüğüne saygı duyarak bu gibi durumlara eleştirel yaklaştığını, hiçbir zaman tek taraflı düşünerek ABD'nin Türkiye'ye karşı yaptığı gibi ekonomik yaptırımlar uygulama girişimlerinde bulunmadığını ve zorbalık yapmadığını söyleyerek Çin için problemlerin çözüme kavuşmasının öncelikli olduğunu belirtmiştir.

Çin heyetinin Donald Trump'tan sonra ABD'nin güvenlik anlaşmalarıyla ve ittifaklarıyla ilgili sorunlarının nasıl devam edeceği hakkındaki sorusuna cevaben Doç. Dr. Engin Selçuk, ABD'nin bu konudaki sorunlarının Obama döneminde başladığını belirtmiştir.

Selçuk, ABD'nin Obama dönemindeki siyaseti ile Trump dönemindeki siyasetinde fazla farklılık olmadığını, ABD'de hangi partinin iktidarda olduğunda bağımsız şekilde Orta Doğu'da Kürt devleti oluşturma çabasının sürdürüldüğünü vurgulamıştır. Irak'ta anayasa ile kuzeyde federal bir Kürt yapısı kurulduğunu söyleyen Selçuk, Irak'ın yürürlükteki anayasasına göre bu federal yapının normal yetkilere sahip olmadığı, bağımsız bir devlet oluşması için müsait ortama ve yapıya sahip olduğunu belirtmiştir.

Suriye'nin sınırları içinde "alan hâkimiyeti zaafı" yaşamasının Kürt ayrılıkçı hareketleri için korkunç bir alan açtığına vurgu yapan TASAM Direktörü Selçuk; İran'da beş milyon Kürt'ün yaşadığını ve İran'da da ABD'nin destek verdiği ayrılıkçı hareketlerin varlığından bahsederek Suriye bölgesinin Kürt ayrılıkçılığı konusunda önemli bir fırsat doğurduğunu vurgulanmıştır.

Çin heyetinin Suriye ile ilgili söylediklerine katılmadığını, çünkü YPG'nin elinde bulundurduğu toprakların Türkiye ile komşu olan Suriye merkezî yönetimine fiilen bağlı olmadığını dile getiren TASAM Direktörü Selçuk; "yüzlerce kilometrelik Suriye sınırında Suriye devletinin bir tek görevli askeri olmadığı için bu toprakların PKK ve DAESH gibi ayrılıkçı terör grupları tarafından işgali söz konusudur" şeklinde açıklamada bulunmuştur. Selçuk, Suriye devletinin iç işlerine karışmama politikasıyla hareket edilerek herhangi bir müdahalenin yapılmaması durumunda terör gruplarına dolaylı destek veriliyor manasının çıkarılabileceğini belirtmiştir.

Bütün dünyada yirmi milyonun üzerinde Kürt kökenli insanın bulunduğunu, Türkiye'de de Kürt kökenli vatandaşların yaşadığını söyleyen Selçuk; "Türkiye için Suriye'deki sıkıntılar hayati derecede önem taşımaktadır. Bu sebepten dolayı Türkiye askerî operasyona girmekte çekimser davranmaz. Kürt devleti kurulmasının ABD için neden önemli olduğu üzerinde analiz yapılırsa bir dizi sebep belirtmek mümkündür. Birincisi, böyle bir devletin kurulması İsrail için güvenlik sağlayacaktır. İkincisi, laik, seküler ideoloji sahibi bir Kürt devletinin kurulması Batı için ittifak kurma kolaylığı sağlayacaktır. Üçüncüsü, terör örgütü ile oluşturulan bu koridor Türkiye ve Irak ile beraber diğer ülkeler arasına duvar örme anlamına gelir. Bu durumda Orta Doğu'daki petrol kaynaklarını kontrol etmek de kolaylaşır. ABD'nin Orta Doğu politikası bellidir. Sürdürülebilir istikrarsızlık oluşturmaya çalışmaktadır. ABD, Bölge'deki ülkeleri istikrarsızlaştırmaya çalışmakla birlikte bu durumunun kendi kontrolü çerçevesinde gerçekleştirilmesine çalışır" diyerek durumu özetlemiştir.

TASAM Proje Yöneticisi İzgi Savaş'ın Transatlantik Antlaşması'yla ilgili Çin heyetine yönelttiği sorusunu heyet sözcüsü özetle şöyle cevaplamıştır; "Önce Pasifik'te dört küçük ülke arasındaki ticaret anlaşmasının ABD'nin dikkatini çektiğini ve kendisinin de böyle bir anlaşmada yer almak istediğini söyledi. 11 ülkeyle anlaşma yaptığı zaman eski ABD Başkanı Obama, Çin için anlaşmaya katılabileceğini, ama kurallara uyması gerektiğini ifade etmişti. ABD'nin anlaşmaya girmesi küçük ülkeler için sıfır vergi uygulamasından dolayı bir avantaj olmakla birlikte Çin için sıkıntılı bir süreç olurdu. ABD ile birlikte anlaşmaya katılan ülkelerin Gayrisafi Yurt İçi Hasılası Dünya Gayrisafi Yurt İçi Hasılasının % 40'ına tekabül ediyor. Böyle bir durum Çin ekonomisini negatif etkileyecekti. Trump'ın böyle bir anlaşmadan çıkması Çin tarafından tuhaf karşılandı ve bu durum Çin için bir fırsat yarattı. Çin Güneydoğu Asya ülkeleriyle Avusturalya ve Yeni Zelanda'nın da içinde olacağı bir anlaşma imzalayacak. Böyle bir anlaşmanın varlığı çok kutuplu ekonominin oluşmasına zemin hazırlayacak. Çin böyle bir anlaşma vasıtasıyla kendi fikirlerini dünyaya aktaracak. Çin için fırsata dönüşen bu olay ABD içinse kayıp oldu".

ABD'nin çok kutuplu birliklerde fazla barınamayacağını belirten Çin sözcüsü, bunun sebebinin de ABD'nin çok uluslu birliklerde söz geçiremeyeceği olduğunu belirtti. Çok uluslu birliklerde topluca karar alındığı için ABD bu topluluklara fazla yaklaşmak istemiyor. Trump'ın amacı ülkelerle bire bir anlaşma sağlayarak söz geçirebileceği ittifaklar kurmaya çabalamaktır. Örnek olarak ABD Japonya, Güney Kore gibi kendinden güçsüz ülkelerle tek tek anlaşma yaparak ikili anlaşmalara öncelik veriyor. Bu şekilde baskı yaparak Çin'le rekabete devam etmek istiyor. ABD ve Çin arasındaki ticaret savaşını tüm dünya gördü. ABD çok kutuplu kalkınma istemiyor ve kendi yandaşlarıyla bir olup Huawei markasını bitirmek istediler.

Konuşmasına Wallerstein'in "merkez ve çevre siyaseti" teorisiyle devam eden TASAM Direktörü Selçuk sözlerini şöyle tamamlamıştır; "Periferi (çevre) ülkelerin merkeze doğru yol alacağı, bir gün merkezde yer alacağı belirtiliyor. Bu teoriye göre kapitalist ülkeler Türkiye ve Çin gibi çevre ülkelerin merkeze yaklaşmasını istemiyor. Bu sistem birleşme veya yakınlaşmayı getirmiyor, ticari anlamda kutuplaşmayı doğuruyor. Örnek olarak fikri mülkiyet hakları gösterilebilir. Birçok ticari birlik fikri mülkiyet hakları vasıtasıyla çevrenin pazar olmaktan kurtulmasını önlemeye çalışıyor. Başka bir örnek BM sürdürülebilir kalkınma siyasetidir. Bu politika o kadar ağır koşullar getirmektedir ki; yönetimi zorlaştırıyor, üretimi mümkünsüz kılıyor. Bu şekilde küçük şirketlerin önü tıkanırken büyük şirketlerin önü açılmış oluyor. Bu sayede çevre ülkelerin sadece tüketici pazar olması istenmektedir. Trump politikalarının ise bu çerçevede kapitalist sistemin bir parçası olarak algılanması gerekmektedir."

06 Aralık 2019 Cuma

